

הצעות לתיקון הצעת חוק חדלות פרעון ושיקום כלכלי, התשע"ו – 2016

אשר פורסמה ביום כ"ב באדר א' התשע"ו 2.3.2016 (1027)

בעניין: תשלום מזונות לתלויים שאינם מתגוררים עם החייב במהלך תקופת הביניים

1. מטרה

הצעה זו נועדה למנוע הפסקה של תשלומי מזונות לילדים, עם מתן צו לפתיחת הליכים (יצו כינוס) בשמו על פי פקודת פשיטת הרגל) כנגד משלם המזונות.

2. המצב המשפטי הקיים

כללי

ממחקר שנערך על ידי ההוצאה לפועל והוגש לשרת המשפטים, עולה כי נכון לסוף שנת 2015, שיעור החייבים שהינם גרושים מהווה 22% מאוכלוסיית החייבים.

על פי פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ם-1980, כאשר ניתן צו כינוס כנגד החייב, כל תשלומי החובות של החייב לנושיו מופסקים באופן אוטומטי, כולל תשלומי המזונות לילדיו הקטינים שאינם מתגוררים עמו. כדי לחדש את תשלומי המזונות על הזכאי למזונות לפנות לבית המשפט (עפ"י סעיף 128 לפקודה) ולבקש שיקצבו לו סכומי כסף מתוך הכנסות החייב. בית המשפט דן בבקשה ומכריע בה.

התוצאה היא שבמהלך התקופה שבין צו הכינוס לבין הקצבת סכום המזונות לזכאים, ילדיו של החייב שאינם מתגוררים עמו אינם מקבלים כל תשלום עבור מזונות. ההורה המשמורן נאלץ לשאת בעלויות המשפטיות של יזום וניהול הליך לקציבת המזונות, וזאת לאחר שכבר ניהל הליך בעבר לצורך קבלת המזונות. לאורך ההליך, שיכול להימשך חודשים ארוכים, המזונות אינם משולמים. העומס הכלכלי שמוטל על ההורה המשמורן הוא לעיתים בלתי אפשרי ועלול להוביל גם אותו לפשיטת רגל, במיוחד לאור העובדה שבמקרים רבים הפיגור בתשלומי המזונות מתחיל כבר עם התדרדרותו הכלכלית של החייב, עוד טרם מתן צו הכינוס.

סעיף 128 לפקודת פשיטת הרגל על הבעייתיות שבו

סעיף 128 לפקודת פשיטת הרגל, מתייחס לעניין המזונות, וקובע מנגנון שיפוטי להקצבת מזונות לזכאי, לאחר מתן צו הכינוס. הסעיף קובע כדלקמן:

"ניתן צו כינוס, רשאי בית המשפט, לפי בקשתו של אדם שמגיעים לו מחייב

על פי פסק דין מזונות שזמן פרעונם חל אחרי מתן צו הכינוס, להקציב לאותו

אדם מזמו לזמו מתור נכסי החייב או מתור הכנסותיו סכומי כסף שימצא

סעיף זה בעייתי מכמה סיבות:

1. הסעיף גורם להפחתה של דמי המזונות – מכח סעיף זה בית המשפט מקטין בדרך כלל את גובה תשלומי המזונות, וזאת על מנת שיוותרו כספים לתשלום חובות אחרים של פושט הרגל. סכומי המזונות הנפסקים בבתי המשפט ובבתי הדין בישראל הם ממילא נמוכים, הפחתתם עוד יותר עלולה להיות בעייתית ולהביא ילדים אל מתחת לקו העוני.
2. לבית המשפט אין את הכלים לדעת בכמה ניתן להפחית את המזונות - לא מדובר בבית משפט לענייני משפחה שאמון על נושאים אלה, אלא בבית משפט שאחראי על הליכי פשיטת הרגל, שאינו עוסק בדרך שגרה בהקצבת מזונות. בנוסף, לבית המשפט הדין בנושא אין את כל המידע הדרוש לשם הקצבת המזונות.
3. הסעיף אינו קובע מועד ספציפי לקציבת המזונות, או חובה לקציבת מזונות, כך שקיימת אפשרות שמרגע מתן צו הכינוס כלל לא ישולמו מזונות לזכאים.
4. כדי שבית המשפט יוכל לקצוב המזונות נדרשים לו מסמכים ונתונים שאין בחזקתו. ההליך המשפטי של הקצבת המזונות, בו נדרשים מסמכים ונתונים מן הזכאים עלול לארוך זמן רב. זמן שבו לא משולמים מזונות לזכאים.
5. הסעיף מתנה את קציבת המזונות בהגשת בקשה מטעם הזכאים (במקרה זה ילדי החייב באמצעות אמם) לבית המשפט. האם והילדים לא תמיד מודעים לכך שהאב פשט רגל ולעיתים לומדים על כך רק מעצם הפסקת תשלומי המזונות. כמו כן על מנת להגיש הבקשה נדרשת האם לשכור שירותי עורך דין והדבר כרוך בזמן ובכסף.

3. הצעת חוק חדלות פרעון ושיקום כלכלי, התשע"ו – 2016

בהצעת חוק חדלות פרעון כלכלי ושיקום כלכלי יש נסיון לשנות מעט את המצב.

סעיף 179 (א) להצעת החוק מחליף את סעיף 128 (א) לפקודת פשיטת הרגל וקובע כדלקמן:

"היה ליחיד חוב מזונות שהוא חייב בו על פי פסק דין ושזמן פירעונו חל לאחר מתן צו לפתיחת הליכים, יקציב בית המשפט לאדם הזכאי למזונות סכום שישולם לו, מעת לעת, מהשתכרותו של היחיד מעבודה או מכל מקור אחר או מתוך נכסי קופת הנשייה, עד לסיום תקופת התשלומים

השינוי שעושה החוק החדש הוא בכך שבעוד שעל פי פקודת פשיטת הרגל, הקצבת דמי המזונות לזכאי היתה רשות הנתונה לבית המשפט ("רשאי בית המשפט") אשר כפופה להגשת בקשה מטעם הזכאי ("לפי בקשתו של אדם..."), החוק החדש מורה לבית המשפט לקצוב את סכום המזונות לזכאי ("יקציב בית המשפט").

החוק החדש אמנם פוטר את הזכאי מהגשת בקשה, דבר שמוריד נטל גדול מהזכאי, אולם אינו פותר את הבעיות הנוספות שהצבענו עליהן קודם (הפחתת סכום המזונות, העדר כלים מתאימים כדי להכריע בשאלה, הליך ארוך שבמהלכו אין תשלומי מזונות, אין מועד ספציפי לקציבת הסכום).

4. ההצעה של ועדת חריס לתיקון המצב

הועדה לבחינת תכנית הפירעון בהליך פשיטת הרגל ("ועדת חריס"), אשר בחנה את הצעת חוק חדלות פרעון ושיקום כלכלי, נתנה דעתה לכך שקיימת בעייתיות בעניין תשלומי מזונות לילדי החייב שאינם מתגוררים עמו, במהלך תקופת הביניים, ולפיכך הציעה תיקון בהצעת החוק:

סעיף 156 להצעת החוק קובע כי עם מתן הצו לפתיחת הליכים או בהקדם האפשרי לאחר מכן, יקבע הממונה (הכונס הרשמי) 'דמי מחיה' כהגדרתם בסעיף 162(א) שיוקצו ליחיד במהלך תקופת הביניים. סעיף 162(א) להצעת החוק קובע כי דמי המחיה הינם "הסכום הדרוש ליחיד לצורך מחיה בכבוד, שלו ושל התלויים בו, המחושב על בסיס כלכלי המחיה בכבוד ובהתאם לנסיבותיו האישיות של היחיד". בדו"ח שהגישה הועדה לכונס הרשמי ביום 8.11.2015, הציעה הועדה לתקן את הסעיף הדין בתשלום דמי המחיה לחייב בתקופת הביניים, באופן שהסכום שיוקצה ליחיד במהלך תקופת הביניים, על ידי הממונה, יכלול לא רק את צרכי התלויים ביחיד אלא גם את צרכי מחיתם של התלויים ביחיד שאינם מתגוררים עמו. (סעיף 117 לדו"ח הועדה). למרות שבהצעת הועדה יש הכרה בכך שיש להתחשב בתלויים ביחיד שאינם מתגוררים עמו במהלך תקופת הביניים, אין בהצעת התיקון של הועדה פתרון מספק לבעיה. הקצאת סכום כולל לחייב ולתלויים שאינם מתגוררים עמו, אינה מבטיחה כי החייב יעביר בפועל את הכספים שהוקצבו לתלויים אלה, במיוחד לאור מצוקתו הכלכלית. בנוסף, אין להותיר את הקצבת הסכום שיש להעביר לתלויים שאינם מתגוררים עם היחיד לשיקול דעתה של רשות מנהלית (הממונה) כאשר קיים פסק דין למזונות אשר ניתן על ידי רשות שיפוטית. קביעת סכום מזונות הינה החלטה שיפוטית לכל עניין ודבר שאין להפקידה בידי רשות מנהלית, במיוחד כאשר רשות שיפוטית דנה בשאלה והכריעה בה. ודוק. החוק מספק **מנגנון שיפוטי** להקצבת דמי מזונות לזכאי, עם מתן הצו לפתיחת הליכים, בסעיף 179 להצעת החוק, כאמור לעיל.

הצעת הועדה לא נכנסה להצעת החוק.

5. הצעות לפתרון הסוגיה מטעם מרכז רקמן:

(א) המשך תשלום חוב המזונות באמצעות הנאמן:

מוצע לתקן את סעיף 156 להצעת החוק באופן שבו **במהלך תקופת הביניים**, וככל שיש פסק דין למזונות כנגד היחיד, ימשכו תשלומי המזונות כסדרם, וביצוע התשלום יעשה על ידי הנאמן שמונה ליחיד. הנאמן יעביר את חוב המזונות לזכאים למזונות מדי חודש בחודשו, מתוך השתכרותו של היחיד מעבודה או מכל מקור אחר, וזאת - עד שבית המשפט יתן החלטה אחרת בעניין. תיקון זה יביא לכך שהתלויים ביחיד שאינם מתגוררים עמו ימשיכו לקבל את מזונותיהם כסדרם ולא יפגעו מהליכי חדלות הפרעון. גם אם יחליט בית המשפט לקצוב להם סכומים מתוך הכנסות החייב, אזי הליך קציבת סכומים אלה לא יעכב את תשלום המזונות. כמו כן העברת הסמכות לתשלום הכספים לנאמן (להבדיל מהחייב עצמו), תבטיח כי הכספים יגיעו ליעדם. ויודגש – עסקינן בתקופת הביניים בלבד. ככל שידרשו התאמות של סכומי המזונות לתלויים, בשל קיומם של נושים נוספים או מכל סיבה אחרת שהיא, הדבר יעשה באמצעות סעיף 179 להצעת החוק.

נוסח ההצעה:

יתווסף סעיף 156(ו) כדלקמן:

(ו) במהלך תקופת הביניים, וככל שקיים ליחיד חוב מזונות שהוא חייב בו על פי פסק דין ושזמן פירעונו חל לאחר מתן צו לפתיחת הליכים, יעביר הנאמן את חוב המזונות לזכאים מדי חודש בחודשו, וזאת מתוך השתכרותו של היחיד מעבודה או מכל מקור אחר. הנאמן יפעל כאמור עד שיוקצב סכום מזונות לזכאים על פי סעיף 179(א) לחוק, ככל שיוקצב.

בסעיף 162(א) להצעת החוק, תוחלף הגדרת "דמי המחיה" בהגדרה הבאה:

"דמי המחיה" – הסכום הדרוש ליחיד לצורך מחיה בכבוד, שלו ושל התלויים בו המתגוררים עמו, המחושב על בסיס כלכלי המחיה בכבוד ובהתאם לנסיבותיו האישיות של היחיד.

(ב) קציבת מועד לפסיקת בית המשפט על פי סעיף 179(א)

כאמור לעיל, סעיף 179 המוצע בהצעת החוק (ראה נוסח לעיל) מורה לבית המשפט לקצוב לאדם הזכאי למזונות סכום שישולם לו מעת לעת. הסעיף מחליף את סעיף 128(א) לפקודת פשיטת הרגל. היה ולא תתקבל ההצעה כי תשלומי המזונות ימשיכו להיות משולמים על ידי הנאמן, מוצע להוסיף בסעיף מועד שבו ידרש בית המשפט לתת דעתו על סוגיה זו.

הצעה זו לא פותרת את עניין הפחתת המזונות, ואף לא מקרים בהם ההליך יתמשך וכתוצאה מכך לא ישולמו בפועל מזונות, אך יש בה כדי לשפר את המצב הקיים.

המועד המבוקש הינו מועד מתן הצו לפתיחת הליכים. זהו גם המועד בו קובעת הצעת החוק כי בו הממונה יקבע בו 'דמי מחיה' לחייב ולתלויים בו. אך הוגן הוא שהתלויים בחייב, שאינם מתגוררים עמו, יקבלו את מזונותיהם במועד בו מקבלים אותם התלויים בחייב המתגוררים עמו.

יש לציין כי בדברי ההסבר לסעיף 179 להצעת החוק נכתב כדלקמן:

"לכן מוצע לקבוע כי עם מתן הצו לפתיחת הליכים, יקציב בית המשפט

לאדם הזכאי למזונות סכום שישולם לו מעת לעת מהשתכרותו של היחיד

היינו כוונת הצעת החוק היתה כי הקצבת הסכומים תעשה עם מתן הצו לפתיחת הליכים. הדברים הכתובים בדברי ההסבר לא מצאו ביטויים בלשון החוק ומוצע כי הדבר יכתב מפורשות.

נוסח ההצעה:

סעיף 179(א) להצעת החוק יתוקן כדלקמן:

בסעיף 179(א) אחרי המילים: "יקציב בית המשפט לאדם הזכאי למזונות" יתווספו המילים: "עם מתן הצו לפתיחת הליכים".